
MONOGRAFIE PRAWNICZE

PRAWNE I PRAKTYCZNE
ASPEKTY KONTROLI I NADZORU
NAD DZIAŁALNOŚCIĄ
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

KRYSTYNA CELAREK

Wydawnictwo C.H.Beck

MONOGRAFIE PRAWNICZE

KRYSTYNA CELAREK • PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY KONTROLI
I NADZORU NAD DZIAŁALNOŚCIĄ SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Polecamy nasze najnowsze publikacje z tej serii:

Krzysztof Mularski

**PRAWO INTERTEMPORALNE Z PERSPEKTYWY NAUKI
PRAWA CYWILNEGO. WYKŁADNIA PRZEPISÓW
INTERTEMPORALNYCH**

Dominika Opalska

OBOWIĄZEK LOJALNOŚCI W SPÓLKACH KAPITAŁOWYCH

Wojciech Piątek

**POWAGA RZECZY OSĄDZONEJ WYROKU SĄDU
ADMINISTRACYJNEGO**

*Ewelina Cała-Wacinkiewicz, Kinga Flaga-Gieruszyńska,
Daniel Wacinkiewicz (red.)*

**WSPÓŁCZESNE INSTYTUCJE PRAWA. OBYWATEL – PAŃSTWO
– SPOŁECZNOŚĆ MIĘDZYNARODOWA**

Katarzyna Górka

**JAWNOŚĆ POSIEDZEŃ SEJMU I SENATU ORAZ JEJ
OGRODZENIA W KONSTITUCJI RP**

Magdalena Wilejczyk

**ZAGADNIENIA ETYCZNE CZĘŚCI OGÓLNEJ PRAWA
CYWILNEGO**

Marek Szydło

PRAWNA KONCEPCJA ZAMÓWIENIA PUBLICZNEGO

Miłosz Kaczyński

**PEŁNOMOCNIK Z URZĘDU W SĄDOWYM POSTĘPOWANIU
CYWILNYM**

Legalis
System Informacji Prawnej

www.ksiegarnia.beck.pl

PRAWNE I PRAKTYCZNE
ASPEKTY KONTROLI I NADZORU
NAD DZIAŁALNOŚCIĄ
SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

KRYSTYNA CELAREK

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2015

Wydawca: Natalia Adamczyk

Recenzja naukowa: prof. zw. dr hab. Jan Boć

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2015**

Wydawnictwo C.H.Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: Wydawnictwo C.H.Beck
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-7455-0

ISBN e-book 978-83-255-7456-7

Składam podziękowania

*Szanownemu Panu Profesorowi zw. dr hab. Janowi Bociowi
za nieocenioną pomoc, niezwykle cenne uwagi
i wskazówki, które pomogły w opracowaniu ostatecznej
wersji niniejszej monografii. To dla mnie ogromne
wyróżnienie, że tak wybitny autorytet naukowy
zechciał być Recenzentem mojej pracy.*

Autorka

Spis treści

Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XV
Przedmowa	XXIII
Wprowadzenie	1
Rozdział I. Administracja samorządowa – ogólna charakterystyka	3
§ 1. Istota samorządu terytorialnego w aspekcie demokracji	3
§ 2. Koncepcje funkcjonowania samorządu terytorialnego	9
I. Gmina w strukturze samorządu terytorialnego	16
II. Samorząd powiatowy a samorząd gminny	19
III. Samorząd województwa – wybrane zagadnienia	23
§ 3. Podsumowanie	26
Rozdział II. Kontrola a nadzór – zagadnienia administracyjnoprawne	29
§ 1. Konstytucyjne unormowania kontroli i nadzoru	29
§ 2. Kontrola – podstawowe znaczenia	32
I. Kryteria kontroli	39
II. Funkcje kontroli administracji samorządowej	43
§ 3. Nadzór – analiza instytucji w prawie administracyjnym	47
I. Nadzór nad samorządem terytorialnym – ogólna charakterystyka	49
II. Zakres nadzoru i kryterium w samorządzie terytorialnym	55
§ 4. Podsumowanie	58
Rozdział III. Kontrola zewnętrzna nad samorządem terytorialnym	61
§ 1. Sądownictwo w procesie kontroli samorządu terytorialnego	61
I. Sądownictwo administracyjne – uwagi wprowadzające	63
II. Zakres przedmiotowy kontroli sądu administracyjnego	69
III. Znaczenie tzw. prawa sędziowskiego w procesie funkcjonowania samorządu terytorialnego	75
IV. Postępowanie przed sądami administracyjnymi – kierunki zmian	77
§ 2. Znaczenie kontroli Najwyższej Izby Kontroli w działalności samorządu terytorialnego	80

I. Status Najwyższej Izby Kontroli	81
II. Postępowanie kontrolne NIK	83
§ 3. Prokuratura w procesie kontroli samorządu terytorialnego	85
I. Istota kontroli prokuratorskiej	89
II. Odpowiedzialność majątkowa funkcjonariuszy publicznych a funkcja kontrolna prokuratury	93
§ 4. Instytucja Rzecznika Praw Obywatelskich a kontrola samorządu terytorialnego	99
I. Kompetencje kontrolne RPO	101
§ 5. Kontrola Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych	106
I. Dane osobowe w działalności samorządu terytorialnego	107
II. Zakres uprawnień kontrolnych GIODO	112
III. Kompetencje decyzyjne GIODO – kontrola czy nadzór – analiza zagadnienia	116
§ 6. Inne rodzaje kontroli zewnętrznej – wybrane zagadnienia	118
I. Kontrola parlamentarna	118
II. Kontrola Państwowej Inspekcji Pracy	120
§ 7. Kontrola społeczna w demokratycznym państwie prawnym	126
§ 8. Dodatkowe instrumenty kontroli funkcjonariuszy samorządu terytorialnego	135
I. Oświadczenia, rejestry	135
II. Kontrola procesu naboru na stanowiska urzędnicze w samorządzie terytorialnym	142
§ 9. Znaczenie informatyki w procesie kontroli zewnętrznej – wybrane zagadnienia	148
§ 10. Kontrola skarbowa	151
§ 11. Samorządowe Kolegia Odwoławcze jako organy kontrolujące decyzje organów samorządu terytorialnego	156
I. Działalność SKO w świetle kontroli NIK	161
§ 12. Kontrola Trybunału Konstytucyjnego	162
I. Samorząd terytorialny w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego	164
II. Powszechna skarga konstytucyjna	167
§ 13. Centralne Biuro Antykorupcyjne a samorząd terytorialny	168
§ 14. Podsumowanie	171
Rozdział IV. Kontrola wewnętrzna w samorządzie terytorialnym	173
§ 1. Kontrola finansowa <i>sensu largo</i>	173
§ 2. Komisja Rewizyjna w działalności samorządu terytorialnego	187
§ 3. Kontrola zarządcza w samorządzie terytorialnym	194

I. Samoocena w procesie kontroli zarządczej	205
II. Zasady kontroli zarządczej (standardy kontroli)	211
§ 4. Audyt wewnętrzny a kontrola wewnętrzna – studium przypadku	214
§ 5. Informatyka w procesie kontroli wewnętrznej	227
§ 6. Podsumowanie	230
Rozdział V. Nadzór nad samorządem terytorialnym	233
§ 1. Zasadność nadzoru nad samorządem terytorialnym	233
§ 2. Klasyfikacja środków nadzoru nad działalnością samorządu terytorialnego	238
§ 3. Znaczenie sądowej kontroli rozstrzygnięć nadzorczych	242
§ 4. Instytucja Regionalnej Izby Obrachunkowej	244
I. Zakres kontroli RIO	251
II. Rozstrzygnięcia nadzorcze RIO	256
III. Działalność RIO w praktyce	262
IV. Skargi na rozstrzygnięcia RIO	264
§ 5. Prezes Rady Ministrów jako organ nadzoru nad samorządem terytorialnym	266
§ 6. Wojewoda jako organ nadzoru nad samorządem terytorialnym	268
§ 7. Nadzór Sejmu – nadzór <i>sensu largo</i>	270
§ 8. Podsumowanie	274
Zakończenie	275
Indeks rzeczowy	281

Wykaz skrótów

1. Akty prawne

CBAU	ustawa z 9.6.2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 1411 ze zm.)
DostInfPublU	ustawa z 6.9.2001 r. o dostępie do informacji publicznej (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 782 ze zm.)
DyscFinPublU	ustawa z 17.12.2004 r. o odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 168)
FinPublU	ustawa z 27.8.2009 r. o finansach publicznych (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 885 ze zm.)
KSU	ustawa z 28.9.1991 r. o kontroli skarbowej (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. Nr 41, poz. 214 ze zm.)
KPA	ustawa z 14.6.1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 267 ze zm.)
OchrDanOsU	ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (tekst jedn. Dz.U. z 2002 r. Nr 101, poz. 926 ze zm.)
OdpFunkcU	ustawa z 20.1.2011 r. o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa (Dz.U. z 2011 r. Nr 34, poz. 173 ze zm.)
OrdPod	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. Nr 125, poz. 749 ze zm.)
PostAdmU	ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 270 ze zm.)
PracSamU	ustawa z 21.11.2008 r. o pracownikach samorządowych (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 1202 ze zm.)
ProkU	ustawa z 20.6.1985 r. o prokuraturze (tekst jedn. Dz.U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599 ze zm.)
PSPU	ustawa z 24.8.1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 1340 ze zm.)
RIOU	ustawa z 7.10.1992 r. o regionalnych izbach obrachunkowych (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 1113 ze zm.)
RPOU	ustawa z 15.7.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. z 2014 r. poz. 1648)

SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 594 ze zm.)
SamPowU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 595 ze zm.)
SamWojU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn. Dz.U. z 2013 r. poz. 596 ze zm.)
SądAdmU	ustawa z 25.7.2002 r. Prawo o ustroju sądów administracyjnych (Dz.U. z 2002 r. Nr 153, poz. 1269 ze zm.)
SKOU	ustawa z 12.10.1994 r. o samorządowych kolegiach odwoławczych (tekst jedn. Dz.U. z 2001 r. Nr 79, poz. 856 ze zm.)
TKU	ustawa z 1.8.1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz.U. Nr 102, poz. 643 ze zm.)

2. Publikatory i czasopisma

Cas.	Casus
FK	Finanse komunalne
GP	Gazeta Prawna
KP	Kontrola Państwowa
NZS	Nowe Zeszyty Naukowe
PiP	Państwo i Prawo
PPK	Przegląd Prawa Konstytucyjnego
PPr	Problemy Praworządności
Prok. i Pr.	Prokuratura i Prawo
PS	Przegląd Sejmowy
PWSZ IPiA SL	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa Instytut Prawa Administracji Studia Lubelskie
Rzeczp.	Rzeczpospolita
SIP	System Informacji Prawnej
SiMTNN	Studia i Materiały Towarzystwa Naukowego Nieruchomości
ST	Samorząd Terytorialny
St.Pr.-Ek.	Studia Prawno-Ekonomiczne
WydSejm	Wydawnictwo Sejmowe
ZNPTE	Zeszyty Naukowe Polskie Towarzystwo Ekonomiczne
ZNUE	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego
ZNUSz	Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego
ZNWSB	Zeszyty Naukowe Wyższa Szkoła Bankowa
ZNWSEI	Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji

3. Organy orzekające

CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
GIODO	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych
KRRRIO	Krajowa Rada Regionalnych Izb Obrachunkowych
MF	Minister Finansów
MOP	Międzynarodowa Organizacja Pracy
NBP	Narodowy Bank Polski
NIK	Najwyższa Izba Kontroli
NSA	Naczelny Sąd Administracyjny
PIP	Państwowa Inspekcja Pracy
RIO	Regionalna Izba Obrachunkowa
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
SKO	Samorządowe kolegia odwoławcze
SN	Sąd Najwyższy
TK	Trybunał Konstytucyjny
WSA	Wojewódzki Sąd Administracyjny

4. Inne skróty

art.	artykuł
BIP	Biuletyn Informacji Publicznej
cz.	część
d. d.	data dostępu
EKSL	Europejska Karta Samorządu Lokalnego z 15.10.1985 r. (Dz.U. z 1994 r. Nr 124, poz. 607);
ESKZ	Elektroniczny System Kontroli Zarządczej
ESOD	Elektroniczny System Obiegu Dokumentów
JST	jednostki samorządu terytorialnego
juw.	jak wyżej
KPRM	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów
niepubl.	niepublikowany
np.	na przykład
Nr	numer
PC	Prawo Cywilne
r.	rok
red.	redakcja
rozp.	rozporządzenie
RP	Rzeczypospolita Polska
s.	strona (-y)

s. f. p.	sektor finansów publicznych
t.	tom
tekst jedn.	tekst jednolity
tj.	to jest
UE	Unia Europejska
ust.	ustęp
WS	Wydanie Sejmowe
wyd.	wydanie
wyr.	wyrok
ze zm.	ze zmianami
ZN	Zeszyty Naukowe
zob.	zobacz
§	paragraf

Wykaz literatury

- Adamiak B.*, Model sądownictwa administracyjnego a funkcja sądownictwa administracyjnego, [w:] *J. Stelmasiak, J. Niczyporuk, S. Fundowicz* (red.), *Polski model sądownictwa administracyjnego*, Lublin 2003
- Adamiak B.*, [w:] *B. Adamiak, J. Borkowski*, *Metodyka pracy sędziego w sprawach administracyjnych*, Warszawa 2012
- Babuška E.W.*, Audyt wewnętrzny w ustawie o finansach publicznych. Poszukiwany model funkcjonowania, *ZNPTE* 2011, Nr 10
- Barta J., Fajgielski P., Markiewicz R.*, *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, Kraków 2004
- Barta J., Fajgielski P., Markiewicz R.*, *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, Kraków 2007
- Barta J., Fajgielski P., Markiewicz R.*, *Ochrona danych osobowych. Komentarz*, Warszawa 2011
- Bąkiewicz M.*, Samorządowe kolegia odwoławcze. Ewolucja, stan obecny i perspektywy instytucji, *ST* 2008, Nr 9
- Bielska-Brodziak A.*, Komentarz do art.1 ustawy o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa, [w:] *A. Bielska-Brodziak* (red.), *Odpowiedzialność majątkowa funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa. Komentarz*, Warszawa 2011
- Bieniaszewska A., Wołczak B.*, Kontrola sprawozdawczości budżetowej jednostek samorządu terytorialnego przez regionalne izby obrachunkowe, *FK* 2008, Nr 5
- Bigo T.*, Z problemów nadzoru nad administracją terenową, *KP* 1961, Nr 5
- Błaś A.*, Samodzielność działania organu administracji publicznej – problem badawczy, *Acta Universitatis Wratislaviensis* 1997, No 1931
- Błaś A.* (red.), *Studia nad samorządem terytorialnym*, Wrocław 2002
- Błaś A.*, *Administracja publiczna w państwie prawa*, [w:] *A. Błaś, J. Boć, J. Jeżewski*, *Administracja publiczna*, Wrocław 2003
- Błaś A.* (red.), Niepewność w procesie stosowania prawa administracyjnego w kontekście ograniczeń kontroli legalności decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej (u.p.r.i.d.p.), [w:] *Niepewność sytuacji prawnej jednostki w prawie administracyjnym*, Warszawa 2014
- Boć J.* (red.), *Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarz do Konstytucji RP z 1997 r.*, Wrocław 1998
- Boć J.* (red.), *Powiat*, Wrocław 2001
- Boć J.* (red.), *Prawo administracyjne*, Wrocław 2007
- Boć J.*, *Kontrola prawna administracji*, [w:] *J. Boć* (red.), *Prawo administracyjne*, Wrocław 2007

- Borkowski J.*, Formy procesowe prokuratorskiej kontroli przestrzegania prawa w administracji państwowej, PPr 1989, Nr 11
- Borkowski J.*, Podmioty na prawach strony, [w:] *B. Adamiak, J. Borkowski*, Polskie postępowanie administracyjne i sądowno administracyjne, Warszawa 1997
- Borkowski J.*, [w:] *B. Adamiak, J. Borkowski*, Kodeks postępowania administracyjnego Komentarz, wyd. XI Warszawa 2011
- Borowicz J.*, Z problematyki otwartego i konkurencyjnego naboru na wolne stanowiska urzędnicze w samorządzie terytorialnym, ST 2007, Nr 10
- Bujkowska O.*, Ogólne problemy teoretyczne oraz zarys systemu kontroli, [w:] *O. Bujkowska, J. Jagielski, J. Lang*, Kontrola administracji, Warszawa 1986
- Celarek K.*, Internet w administracji publicznej – informatyzacja szczególną funkcją administracji, [w:] *A. Grzywak, P. Pikiewicz* (red.), Zastosowania Internetu, Dąbrowa Górnicza 2009
- Celarek K.*, Ochrona danych osobowych w Unii Europejskiej – kierunki zmian, [w:] *S.M. Grochalski* (red.), Status prawny obywatela Unii Europejskiej, Dąbrowa Górnicza 2011
- Celarek K.*, Znaczenie informacji i informatyki w procesie gospodarowania nieruchomościami w zasobach publicznych, SiMTNN 2011, Nr 4
- Celarek K.*, Informacja jako istotny element zarządzania wizerunkiem administracji publicznej, [w:] *Komunikacja rynkowa. Kultura. Perswazja. Technologia*, ZNUE w Poznaniu 2011, Nr 209
- Celarek K.*, Jawność finansów publicznych istotnym elementem w procesie urzeczywistniania prawa do informacji publicznej, [w:] *Zarządzanie długiem publicznym. Aspekty finansowe i płynnościowe*, ZNWSB w Poznaniu 2011, Nr 36
- Celarek K.*, Kontrola społeczna samorządu terytorialnego a prawo do informacji – wybrane zagadnienia, [w:] *B. Dolnicki* (red.), Partycypacja społeczna w samorządzie terytorialnym, Warszawa 2014
- Chmaj M.* (red.), Prawo administracyjne – część ogólna, Warszawa 2003
- Chmaj M.* (red.), Prawo administracyjne część ogólna, Warszawa 2007
- Cybulski B.*, Geneza ustawy o regionalnych izbach obrachunkowych, [w:] *B. Cybulski, S. Srocki* (red.), Regionalne izby obrachunkowe w Polsce w latach 1993–2003, Wrocław 2003
- Chojna-Duch E.*, Próba systematyzacji pojęć i zadań z dziedziny kontroli i audytu wewnętrznego na podstawie ustawy o finansach publicznych, KP 2010, Nr 1
- Chróścielewski W., Kmieciak Z.*, Postępowanie w sprawach nadzoru nad działalnością komunalną, Warszawa 1995
- Chruściel J., Kotowski J.*, Absolutorium samorządowe w rozstrzygnięciach kolegiów regionalnych izb obrachunkowych w 2012 r. oraz w dotychczasowym orzecznictwie sądów administracyjnych, FK 2012, Nr 11
- Czerwiński W.*, Udział prokuratora w postępowaniu administracyjnym, Toruń 2009
- Czuryk M., Karpiuk M.* (red.), Nadzór i kontrola w systemie wykonywania administracji publicznej, Warszawa 2010
- Daniel P.*, Zakres sądowej kontroli, Skarga na bezczynność i przewlekłe prowadzenie postępowania, KP 2013, Nr 3

- Dawidowicz W.*, Zagadnienia ustroju administracji państwowej w Polsce, Warszawa 1971
- Dąbek D.*, Zasady powoływania komisji rewizyjnej rady gminy w kontekście uprawnień klubów radnych, ST 2006, Nr 6
- Dąbek D.*, Prawo sędziowskie w polskim prawie administracyjnym, Warszawa 2010.
- Dębicka A., Dmochowski M., Kudrycka B.* (red.), Profesjonalizm w administracji publicznej, Białystok 2004
- Dębowska-Sołtyk M.*, Kontrola zarządcza w jednostkach samorządu terytorialnego – cel i zadania systemu, FK 2011, Nr 7–8.
- Dobosz P.*, Struktura organizacyjna jednostek samorządu terytorialnego – założenia konstytucyjne i ich realizacja, [w:] *P. Sarnecki* (red.), Samorząd terytorialny, zasady ustrojowe i praktyka, Warszawa 2005
- Dobosz P.*, Milczenie i bezczynność w prawie administracyjnym, Kraków 2011
- Dobrowolski Z.*, Ekonomiczna analiza działalności naczelnych organów kontroli państwowej, Sulechów 2009
- Dobrowolski Z.*, Naczelne organy kontroli państwowej w krajach członkowskich Unii Europejskiej. Ciągłość i zmiana. Studium porównawcze, Zielona Góra 2008
- Dolnicki B.*, Nadzór nad samorządem terytorialnym, Katowice 1993
- Dolnicki B.*, Samorząd terytorialny, Warszawa 2009
- Dolnicki B.*, Samorząd terytorialny, Kraków 2001
- Dolnicki B., Tarno J.P.* (red.), Samorząd terytorialny w Polsce a sądowa kontrola administracji, Warszawa 2012
- Dolnicki B.* (red.), Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz, Warszawa 2007
- Dudek J.*, Kontrola poza kontrolą, Rzeczp. 2004, Nr 77
- Dudek D.*, Samorządowe kolegia odwoławcze w świetle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Cas. 2010, Nr 57
- Fajgielski P.*, Ochrona danych osobowych w jednostkach samorządu terytorialnego, „Współnota”, Warszawa 2012
- Filipek J.*, Prawo administracyjne – instytucje ogólne, Kraków 2001
- Filipek J.*, Prawo administracyjne – instytucje ogólne, cz. II, Kraków 2001
- Filipiak B.*, Finanse samorządowe, nowe wyzwania bieżące i perspektywiczne, Warszawa 2011
- Filipowicz A.*, Rzecznik Praw Obywatelskich a administracja, PiP 1988, Nr 2
- Galińska-Rączy I.*, Sprawa aktualizacji danych zawartych w Rejestrze Korzyści, „Ekspertyzy i Opinie Prawne Biuletynu Biura Studiów i Ekspertyz Kancelarii Sejmu”, 2003, Nr 1
- Garlicki L.*, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2000
- Garlicki L.* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Warszawa 2003
- Giełda M.*, Samorząd terytorialny w świetle Konstytucji RP i orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, [w:] *A. Błaś* (red.), Studia nad samorządem terytorialnym, Wrocław 2002
- Glumińska-Pawlic J.*, [w:] *B. Dolnicki* (red.), Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, Warszawa 2010
- Glumińska J., Wierzbica A.*, Komentarz do art. 30 ustawy o samorządzie województwa, [w:] *B. Dolnicki* (red.), Ustawa o samorządzie województwa. Komentarz. Warszawa 2013

- Gospodarek T.*, Platforma cyfrowa jako strategiczny projekt informatyzacji jednostki samorządu terytorialnego współfinansowany z funduszy strukturalnych UE, ST 2006, Nr 6
- Guzek L.*, Zakończenie postępowania kontrolnego, GP 1999, Nr 52
- P Guzów.*, Kontrola zarządcza w jednostkach samorządu terytorialnego – aspekt teoretyczny i praktyczny, *Finanse. Rynki Finansowe. Ubezpieczenia*, ZNUSz 2012, Nr 53
- Gruszecki K.*, Komentarz do art. 22 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, SIP Warszawa, 2013
- Gwiżdż A.*, Organizacja i zasady funkcjonowania, [w:] *A. Burda* (red.), Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk 1975
- Hauser R.*, Założenia reformy sądownictwa administracyjnego, PiP 1999, Nr 12
- Hoc S., Szustakiewicz P.*, Ustawa o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. Komentarz, Warszawa 2012
- Izdebski H., Kulesza M.*, Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne, Warszawa 1999
- Jagielski J.*, Kontrola administracji publicznej, Warszawa 1999
- Jagielski J.*, Kontrola administracji publicznej, Warszawa 2006
- Jagoda J.*, Komentarz do art. 25(d) ustawy o samorządzie powiatowym, [w:] Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz, Warszawa 2007
- Jagoda J.*, Sądowa ochrona samodzielności jednostek samorządu terytorialnego, Warszawa 2011
- Jasińska-Cichoń A.*, Ustawa o Państwowej Inspekcji Pracy. Komentarz, Warszawa 2008
- Jasińska-Cichoń A.*, Komentarz do art. 1 ustawy o Państwowej Inspekcji Pracy, [w:] Ustawa o Państwowej Inspekcji Pracy. Komentarz, Warszawa 2008
- Jastrzębska M.*, Finanse jednostek samorządu terytorialnego, Warszawa 2012
- Jastrzębska M.*, Funkcjonowanie kontroli zarządczej w jednostkach samorządu terytorialnego w opinii tych jednostek i instytucji kontroli zewnętrznej, FK 2013, Nr 1–2
- Jaśkowska M., Masternak M., Ochendowski E.*, Postępowanie sądownoadministracyjne, Warszawa 2010
- Jaśkowska M., Wróbel A.*, Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 14.6.1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, Warszawa 2013
- Jaworska-Dębska B., Duniewska Z., Michalska-Badziak R., Olejniczak-Szałowska E., Stahl M.*, Prawo administracyjne – pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie, Warszawa 2001
- Jaworska-Dębska B., Duniewska Z., Michalska-Badziak R., Olejniczak-Szałowska E., Stahl M.*, Prawo administracyjne – pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie, Warszawa 2011
- Jędrzejewski S.*, Kontrola administracji, Poznań 2000
- Juchniewicz J.*, Instrumenty realizacji kontroli Sejmu – próba oceny skuteczności, PPK 2013, Nr 1
- Jyż G.*, Komentarz do art. 96 ustawy o samorządzie gminnym, [w:] *G. Jyż, Z. Pławecki, A. Szewc*, Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, Warszawa 2012
- Kijowski D.R.* (red.), Kryzys prawa administracyjnego? Jakość prawa administracyjnego, Warszawa 2012
- Knosala E.*, Prawne układy sterowania w administracji publicznej, Katowice 1998

- Knosala E.*, Ustrój powiatu, [w:] *Prawo administracyjne w okresie transformacji ustrojowej*, E. Knosala, A. Matan, G. Łaszczycza (red.), Kraków 1999
- Knosala E., Zacharko L., Matan A.*, Elementy nauki administracji, Wrocław 2002
- Knosala E.*, Zarys nauki administracji, Kraków 2005
- Kołaczkowski B., Ratajczak M.*, System wewnętrznej kontroli finansowej w jednostkach samorządu terytorialnego w świetle uregulowań ustawy z 27.08.2009 r. o finansach publicznych, FK 2010, Nr 4
- Koniuszewska E.*, Środki prawne ograniczające nadużycia władzy w jednostkach samorządu terytorialnego w ustrojowym prawie administracyjnym, Warszawa 2009
- Korzeniowska A.*, Kolegium jako organ orzekający w sprawach z zakresu administracji rządowej, [w:] *Postępowanie przed samorządowym kolegium odwoławczym*, Kraków 2002
- Korczak J.*, Zasady i skutki prowadzenia kontroli przez komisje rewizyjne rad gmin, NZS 2002, Nr 2
- Kosikowski C.*, Sektor finansów publicznych w Polsce, Warszawa 2006
- Kotulski M.*, Samorządowe kolegia odwoławcze (wybrane uwagi na tle ustawy o samorządowych kolegiach odwoławczych), ST 2001, Nr 6
- Kowalczyk M.*, Kontrola skarbową i postępowanie kontrolne, Prok. i Pr. 2013, Nr 2
- Kowalczyk M.*, Przebieg kontroli skarbowej zgodny z przepisami prawa, KP 2013, Nr 6
- Kmiecik Z.*, Przewlekłość postępowania administracyjnego, PiP 2011, Nr 6
- Krawczyk R.P.*, Funkcja kontrolna regionalnych izb obrachunkowych, FK 2013, Nr 1–2
- Kulesza M.*, Państwo – Obywatel – Samorząd, ST 2007, Nr 9
- Kulicki J.*, Kontrola skarbową. Komentarz, Warszawa 2013
- Kwaśniak P.*, Aspekty kontroli i nadzoru nad samorządem terytorialnym, „Administracja”, ZNWSEI 2012, Nr 1
- Leoński Z.* (we współpracy z R. Hauserem i A. Skoczylasem), Zarys prawa administracyjnego, Warszawa 2004
- Lewandowska K., Lewandowski T.*, Skarga na bezczynność organu administracji do sądu administracyjnego – dopuszczalność skargi, ST 2010, Nr 5
- Lipiec-Warzecha L.*, Komentarz do ustawy o finansach publicznych, Warszawa 2011
- Łaszczycza G.*, Akta sprawy w ogólnym postępowaniu administracyjnym, Warszawa 2014
- Łętowski J.*, Prawo administracyjne dla każdego, Warszawa 1995
- Łukasiewicz J.*, Zarys nauki administracji, Warszawa 2007
- Martysz Cz.*, Komentarz do art. 18(a) ustawy o samorządzie gminnym, [w:] B. Dolnicki (red.), Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz, Warszawa 2010
- Martysz Cz.*, Komentarz do art. 16 ustawy o samorządzie powiatowym, [w:] B. Dolnicki (red.), Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz, Warszawa 2007
- Matan A.*, Rażące naruszenie prawa jako przesłanka odpowiedzialności majątkowej funkcjonariusza publicznego, Warszawa 2014
- Melezini A.*, Prawne instrumenty zapobiegania i zwalczania korupcji przez kontrolę skarbową, Warszawa 2012
- Miemięć M.*, Nadzór nad działalnością samorządu terytorialnego, [w:] A. Błaś (red.), Studia nad samorządem terytorialnym, Wrocław 2002
- Michniak M.*, Kontrola zarządcza w publicznej placówce oświatowej, ZNWSB w Poznaniu 2011, Nr 37